

UPPLÄNDSKA IDROTTSMINNEN

Nr 3 augusti 2021

Tema detta nummer

Konsten att hitta rätt – och springa fort

Orientering är äldre än människan själv. Att hitta det man söker har varit ett mål för alla tiders varelser. Djur använder fler och olika sinnen än människor när de orienterar sig, medan vi främst använder synen kombinerad med nedärvda erfarenheter av att "läsa" naturen. Numera har vi tekniken till hjälp.

Ordföranden har ordet

Sommar-OS i Tokyo är över, och nu när dessa rader nerskrives så pågår Paralympics.

Jag hade äran att få uppleva mitt fjärde OS som ledare under några varma dagar i Tokyo i juli. Det blev ett mycket speciellt OS p.g.a detta med pandemin. Tyvärr blev det bara en tävlingsmatch i var för våra två OS boxare.

Glädjande resultat med Uppländskt perspektiv fick vi dock uppleva. Dels den stora överraskningen Simon Petterssons silvermedalj i diskus och så grädden på moset, Armand Duplantis guldmedalj i stavhopp. På ledarsidan hade vi Peter Gerhardsson som ledde våra fotbollsdamer till ett OS silver.

Nu stundar snart äntligen ett årsmöte i vår förening. Tisdagen den 5 oktober kl 18.00 kommer detta att avhållas i Tunabergsskolan aula. Tyvärr denna gång utan kaffeservering p.g.a. detta med pandemin. Vi har också valt att vid detta årsmöte bara inrikta oss på att genomföra själva årsmötet. Det blir ingen speciell gäst vid detta tillfälle.

Vi talar ofta om våra tre ben, som vår förening står på, d.v.s cafekvällar, resor och tidningen. Nu under det senaste året, och även en tid framåt, har vi varit, och fortsätter vara enbenta. Det är vår kära tidning, som Ni just nu håller i Er hand som är vårt flaggskepp. Genom denna tidning kan vi hålla kontakt med Er kära medlemmar som är ryggraden i vår förening. I dagsläget har föreningen 727 st medlemmar varav 31 föreningar och 6 st förbund.

Enligt våra stadgar utesluts den medlem som försummat att betala avgiften under två följande år. Trots påminnelse i förra numret av Uppländska Idrottsminnen, så saknas fortfarande 128 avgifter varav 25 stycken är i farozonen för uteslutning. Men ett par inbetalningar saknar namn, så känner Ni Er osäkra om Ni har betalt eller ej, v.g. kontakta vår vice ordförande Leif Wahlström som har fullständig kontroll på vårt medlemsregister. Ni finner hans adress på nästa sida.

Tyvärr får vi skjuta på våra planerade cafekvällar och resor tills vårt samhälle når ett gynnsammare läge för att kunna genomföra dessa. Vår målsättning är att vi under våren kan köra igång med full kraft igen.

Hoppas verkligen Ni kära medlemmar förstår oss i denna situation.

Nu vill jag hälsa Er hjärtligt välkomna till vårt årsmöte den 5 oktober kl 19.00 i Tunabergsskolan.

Upplands Idrottshistoriska Förening

Kansli: UIF-villan. Flogstavägen 9, 752 73 Uppsala

Postgiro: 81 82 34-7. Swish: 123 321 4905

Organisationsnummer: 802497-0405

Hemsida: www.laget.se/UPPLANDSIHF

Styrelse , organisation

- Ordförande: Lennart Bernström. Läby Österby 113, 755 92 Uppsala
Tel: 076-390 18 25. E-post: lennart.bernstrom@gmail.com
- Vice ordförande: Leif Wahlström. Utmarksvägen 4, 743 82 Bälinge
Tel: 070-879 18 05. E-post: leffe@ uppsala.mail.telia.com
- Kassör: Marianne Gustafsson. Sjungarbacksvägen 3, 743 82 Bälinge
Tel: 070-257 03 10. E-post: m-a.g@telia.com
- Sekreterare: Sten Johansson. Exarbyvägen 3, 748 96 Tobo
Tel: 070-584 99 78. E-post: gruselvis@gmail.com
- Ledamot: Åke Nilsson. Ribbingebäcksvägen 7, 744 96 Järlåsa
Tel: 070-268 70 75. E-post: ake.b.nilsson@icloud.com
- Ledamot: Lars-Gunnar Borg. Bokvägen 10, 755 50 Uppsala
Tel: 070-536 13 25. E-post: cykellasse45@gmail.com
- Ledamot: Mats Taxén. Tre kungars väg 3, 125 35 Älvsjö
Tel: 070-358 28 06. E-post: mats.taxen@telia.com
- Ledamot: Mats Dahlqwist. Rosenvägen 27 A, 756 52 Uppsala
Tel: 070-722 44 42. E-post: kunskap@bahnhof.se
- Hedersordförande: Bernt Karlsson, Blekingev. 13. 757 58 Uppsala.
Tel: 070-253 08 28. E-post: bernt.karlsson@live.com
- Revisor: Lars Ivar Olsson. 073-322 07 60 olssonlarsivar41@gmail.com
- Revisorsuppleant: Karin Lamberg. 070-311 31 09
- Valberedning: Per Berlin. 0730-68 75 11
- Valberedning: Ingmar Jansson. 070-960 99 25

Orientering är äldre än människan själv. Att hitta det man söker har varit ett mål för alla tiders varelser. Djur använder fler och olika sinnen än människor när de orienterar sig, medan vi främst använder synen kombinerad med nedärvda erfarenheter av att "läsa" naturen. Teknikutveckling tog sedan över.

Orientering härstammar från det latinska ordet Oriens – uppgående, och man syftar då på den uppgående solen som går upp i öster. Detta väderstreck har alltid haft en religiös koppling och ordet orienten kännetecknas av detta. Medeltida kartor var ofta ritade med öster uppåt där vi numera har norr. Människan läste naturen innan uppfinningar som navigeringsinstrumentet sextant kom till användning för 250-300 år sedan. Kompassens principer är dock mycket äldre och har nära tusenårig kännedom – åtminstone i Kina.

Människan färdades längre och längre bort från sina födelseorter och använde solen, månen, planeter, havsströmmar, djur och växtlighet i skogar, slätter och hav som gav värdefulla signaler om väderstreck och närhet till land, innan tekniska instrument var uppfunna. Kunskaper som sällan används av andra än naturfolk i avlägsna delar av världen. (Kanske med undantag av scouterna).

För att minnas och vägleda andra samt göra ägaranspråk på territorier började man rita kartor. Men inte förrän i Norden och under 1800-talet fick orientering en annan användning. Nämligen under militärövningar i Sverige och Norge och utvecklades här sedermera till en sport som på 60-talet blev ett internationellt fenomen – dock inte utan problem i andra länder. I Norden, norr om Öresund, samt Schweiz är det nämligen fritt att springa i skog och mark. Så är det inte i andra delar av världen. Det krävs ofta tillstånd, men vissa grader av allemansrätt finns i flera europeiska länder dock inte lika långtgående som här.

1893 arrangerades den första tävlingen men bara för officerare vid Stockholmsgarnisonens årliga idrottspel.

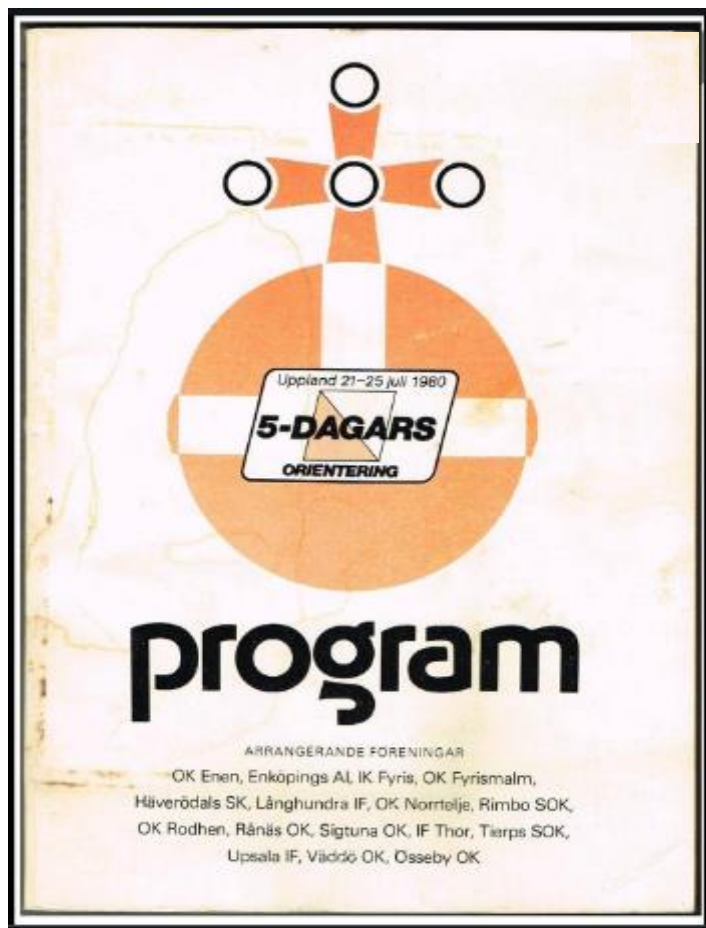
Fyra år senare, 1897, ordnades den första tävlingen för civilt folk och det var i Norge som då var en unionsstat under svenska kungen Oscar II. 1901 anordnas den första civila orienteringstävlingen i Sverige av klubben Sundbybergs IK.

Som i så många idrotter förr i tiden, så var inte damer välkomna som aktiva, inte förrän 1925 när det gäller orientering.

Första SM arrangerades i Skinnskatteberg 1935 och ett par år senare, den 6 januari 1938, bildades Svenska Orienteringsförbundet.

Kriget och återuppbyggnaden av Europa kom emellan så ett internationellt orienteringsförbund kunde bildas först den 21 maj 1961, i Köpenhamn.

Orienteringsporten domineras av de nordiska länderna samt Schweiz, Frankrike och Östeuropa. Den största internationella tävlingen är O-ringen, f.d. 5-dagars, och den går av stapeln i Uppsala 2022 om allt vill sig väl och om Folkhälso-myndigheten bedömer Coronaläget mindre riskfull när det gäller denna tävling. Den ställdes ju in 2020 och 2021. Förra gången tävlingen var i Uppsala var 1980.

Orientering är en sport som kan uppdelas i en mängd olika grenar, distanser och tävlingsmiljöer – dag respektive natt – stafett (budkavle), herr/dam, ålders-klasser och motionsklass samt i flera fall kombineras med flera andra sporter. Bl.a. med bil, cykel och skidor.

Uppland har 24 klubbar som är anslutna till Svenska Orienteringsförbundet. Uppsala kommun har 7 klubbar som bildar kartråd för framställning och uppdatering av orienteringskartor.

De är IF Thor, OK Linné, Rasbo IK, UIF, Länna IF, OLG Y IF (Celsiusgymnasiet) och Uppsala OL-allians och erhåller årligen ett kommunalt bidrag av Idrotts- och Fritidsnämnden för produktion av kartor. Årets bidrag är på 700.000 kr. Av dessa pengar går 1/3 till allmänheten via friskvårdsaktiviteten "Hitta-ut" som arrangeras av Sveriges största orienteringsförening, OK Linné.

Att Upplands Idrottshistoriska Förening har viss koppling även till orientering kan den uppmärksamme se redan i föreningens logotype.

Dessutom är styrelseledamöterna Sten Johansson och Åke Nilsson rutinerade orienterare sedan länge. Sten är f.ö. ordförande för OK Borgen i Tobo sedan många år.

Celsiuskolan i Uppsala, som är Sveriges största idrottsgymnasium, har självfallet även orientering i sin idrottsinriktning och är under ledning av en mycket välbekant världsmästarinna i orientering – Gunilla Svärd, med 50 medaljer från VM, EM, NM och SM under junior och seniortid varav 15 Guld, 12 Silver och 23 Brons i medaljlådan och mängder av ytterligare topplaceringar i många andra tävlingar.

Leif Wahlström

Gunilla Svärd

Förutom Gunilla Svärd och Annika Billstam så namnger Svenska Orienteringsförbundet fem andra elit-orienterare, som samtliga är tävlande för OK Linné:

Lina Bäckström, Sofie Johansson, Jan Troeng, Mats Troeng, Mattias Millinger.

Annika Billstam – en Uppsalatjej som tävlar för OK Linné

JERRINGPRISNOMINERAD. Annika Billstam satte punkt för landslagskarriären med ett VM-guld i medeldistans. Hela fjorton VM-medaljer, varav tre guld, bärgade Billstam under karriären och när hon nu lämnar Blågult gör hon det som en av Sveriges genom tiderna främsta orienterare.

Sagan om Annika Billstam

Historien om hur Sveriges mest underskattade orienterare blev en av de största genom tiderna.

Av Annika Björk

"Jag drömde i natt att du gästbloggade på min hemsida." Vi har precis gått i mål på elitseriesprinten i Norrköping dagen innan 10-mila 2010 när Annika Billstam – eller Billan som jag kallar henne i alla sammanhang förutom när jag pratar med hennes mamma Birgitta – kommer fram till mig för att berätta vad hon drömt under natten. Ett knappt dygn senare har hon avgjort 10-mila för IFK Lidingö och ytterligare några timmar senare har jag historien klar i mitt huvud, 7

den där texten som jag ska få lägga ut som gästbloggare på Billans hemsida. Men hemsidan läggs ned och historien blir aldrig nedskrivnen. Inte förrän nu – tre VM-guld, fem år och otaliga utmärkelser senare – har det blivit dags att få berätta min version om hur Sveriges mest underskattade orienterare blev en av de största genom tiderna.

Annika Björk och Annika Billstam – Vivvan och Billan

760301 och 760308. Lika som våra namn, smeknamn i OK Linné, födelsedatum och sedermera även sportidentnummer varit, lika olika har vi varit som personer. Trots detta – eller kanske just därför – har vi ändå på något sätt alltid stått varandra nära och alltid haft en väldig respekt för varandra.

Mitt första minne av Billan är från ett juniorlandslagsläger i Polen i oktober 1993. Som enda 17-åringar fick vi följa med de betydligt äldre 20-åringarna och träna en vecka utanför Gdynia inför Junior-VM som skulle avgöras där året efter. Veckan avslutades med en landskamp där Billan tog hem segern före de rutinerade D20-tjejerna medan tävlingen för min del slutade med att min karta regnade sönder och jag fick hänga den senare startande Maria Clevnert för att överhuvudtaget ens hitta tillbaka till målet.

Efter det försvann Billan. Jag har ett svagt minne av att ha stått bredvid henne på prispallen vid Skol-SM i Skövde hösten 1994 och hon påstår sig också ha tagit mig på bar gärning en gång när jag kört i diket under en övningskörning vid Lugnet i Falun under vintern samma år. Jag misstänker dock att hon har drömt även detta för inte kan väl jag ha kört i diket under någon övningskörning???

Åren gick och Billan syntes inte längre till i resultatlistorna. Almanackan hann rulla fram till år 2000 och plötsligt en vinterdag dök hon upp framför mig, i skidspåret i Grönklitt. Jo, hon tränade, men nej, någon orientering sprang hon inte. Det var inte någon som hade talat om för henne att det fanns något som hette Skogssport Cup för landets juniororienterare utan det var först i efterhand som hon hade fått veta att dessa tävlingar funnits. Jag stod bara och gapade. Det hon nyss sagt var fullständigt ofattbart för mig, som flera år innan jag blev junior hade räknat ut exakt hur många poäng jag i genomsnitt behövde ta per deltävling för att ta ledningen i marthontabellen för Skogssport Cup – för att sedan göra om denna beräkning när twarstoppet kom 1993 och jag förlorade det första av mina fyra juniorår. Och här stod en av de som hade kunnat vara

Annika Billstam

Orienteringskartor runt Uppsala

kan man finna på följande webbadress:

<https://uppsalakommun.maps.arcgis.com/>

Scrolla ned till "Publika kommunkartan". Här i en liten klick-ruta som ser ut som ett fönster, finns en mängd kartor. Bl.a. orienteringskartor.

Sagan om Annika Billstam

en av mina största konkurrenter och visste inte ens om att cupen funnits! Jag var helt mållös.

Nästa gång vi sågs var under 2001 års Ultralång-SM, som på den tiden kort och gott hette Lång-SM, när vi båda letade efter den första kontrollen i ca 10 minuter. Därefter blev kontakten tätare. Jag flyttade till Uppsala för att studera på juristprogrammet hösten 2001 och började i samma veva även träna med OK Linné.

Även Billan började dyka upp på träningarna iklädd sina Järfälla OK-kläder. Jag upptäckte relativt snabbt att denna tjej var otroligt duktig på att orientera, hon hade en helt annan fallenhet för det här med orienteringsteknik än vad en normal genomsnittsorienterare hade. Mot bakgrund av att hon knappt hade tävlat de senaste sex-sju åren var jag än mer imponerad av hur skicklig hon var tekniskt. Efter en gemensam träningshöst bestämde vi oss båda, tillsammans med femton andra personer, för att byta till OK Linné inför vårsäsongen 2002.

Några dagar efter att vårt klubbyte blivit offentligt skulle Billan och jag köra ett gemensamt träningspass genom att springa Mats Troengs backbana i Morga utanför Uppsala. På den här tiden var det jag som var den mest namnkunniga av oss två då jag hade figurerat i landslagssammanhang under ganska många år medan endast ett fåtal visste vem Annika Billstam var. I efterhand kan jag se att det här passet nog kom att bli någon sorts symbol för den tidpunkt då våra karriärer korsade varandra. För medan jag någonstans långt i mitt inre började inse att jag inte längre hade motivationen att springa backbanor mitt i vintern fick jag på nära håll se en ny stjärna födas.

Mats Troeng

Varje gång Billan nått någon form av framgång sedan den här dagen så har jag i känslorna återvänt hit... till onsdagen den 16 januari 2002.

Vissa situationer i livet etsar sig fast väldigt starkt känslomässigt, men är i princip omöjliga att beskriva med ord. Det som kom att utspela sig denna blöta, gråa och allmänt tråkiga januarionsdag är en sådan situation. Billan och jag kommer ut till en kall och blöt bokskog med Uppsalamått mätt ovanligt mycket snö. På en buske vid starten hänger en gul OK Österåker-mössa som Lina Bäckström glömt veckan innan. Vi bestämmer oss för att ta med den hem efter passet och jag börjar omedelbart längta efter att den stunden ska komma så att vi får åka hem igen.

Sedan springer vi iväg, men jag ger mig ganska fort och börjar istället för att springa pulsa omkring i den blöta snön i väntan på hemfärden. Billan fortsätter

dock att springa. Och hon SPRINGER. Det är fruktansvärt kuperat och snön går upp till knäna, men hon kör bara på. Upp och ner, upp och ner. Jag vet inte än idag om hon märkte att det fanns höjdkurvor på kartan eller att det låg snö på marken. Jag förväntar mig att hon någon gång ska tröttna eller komma tillbaka och gnälla, men hon bara fortsätter och det finns någon sorts glöd i hennes löpning som överskuggar den i övrigt så grå omgivningen, någonting magiskt som inte går att beskriva med ord. Den blåa vindoverallen och den svarta mössan flyger fram och tillbaka framför mina ögon och på något sätt har hela skogen och hela världen stannat upp kring den här tjejens framfart.

Någonstans i mitt minne flimrar bilder från höstens teknikträningar förbi och

Sveriges mest underskattade orienterare

när jag inser att den lilla mörklädda gestalten som just nu spränger upp- och nedför backarna framför mig även är sanslöst duktig på att orientera känner jag någonstans i mitt inre att jag just nu ser historia skapas. Jag står därnere i en sänka i skogen i Morga och inser att jag är den enda människa i hela världen som vet hur bra Annika Billstam är, inte ens hon själv vet om det. Kanske kommer det någon gång att komma en dag när alla känner till att Billan är en världsstjärna, men än så länge är det bara jag som vet det och det känns häftigt. Tyvärr har jag vid detta tillfälle inte kommit så långt i min personliga utveckling att jag klarar av att säga till Billan exakt hur imponerad jag är så jag klämmer bara ur mig ett "du sprang fort" när hon till slut stannar framför mig. "Jag ger mig aldrig", säger Billan och det blixtrar i de bruna ögonen.

Efter detta pass började jag kalla Billan för "Sveriges mest underskattade orienterare". Billan tyckte om att jag sa så. Att det faktiskt var sant och att hon faktiskt hade kapacitet att slå vem som helst vet jag dock inte om hon riktigt förstod.

Våren kom och tävlingarna började. Vi sprang Lång-SM i Töllsjö utanför Göteborg i början av april, en tävling som också var den första deltävlingen i Elitserien. De 30 främsta var direktkvalificerade till nästa deltävling och på väg mot sista ser jag i ögonvrån hur en Linnélöpare kommer och springer om mig. Det visar sig att det är Billan som sedermera hamnar på plats 30 medan jag blir 31:a. Ibland har jag undrat hur hennes karriär hade utvecklats om hon inte hade hunnit ifatt mig. Ingen visste vem hon var och hon hade inte fått något wild card till nästa tävling om hon blivit 31:a. Men jag tror inte att det hade spelat någon roll. Kanske hade det tagit någon vecka extra, men sedan hade hon slagit igenom ändå. Hon ger sig ju aldrig.

Några veckor senare var det Elitserietävlingar nere i Blekinge och Billan

Vem är Annika Billstam?

chockade orienteringssverige genom att ta två femteplatser. Det sägs att dåvarande förbundskaptenen Marita Skogum lär ha frågat runt bland folk i målområdet om någon visste vem den här Annika Billstam var.

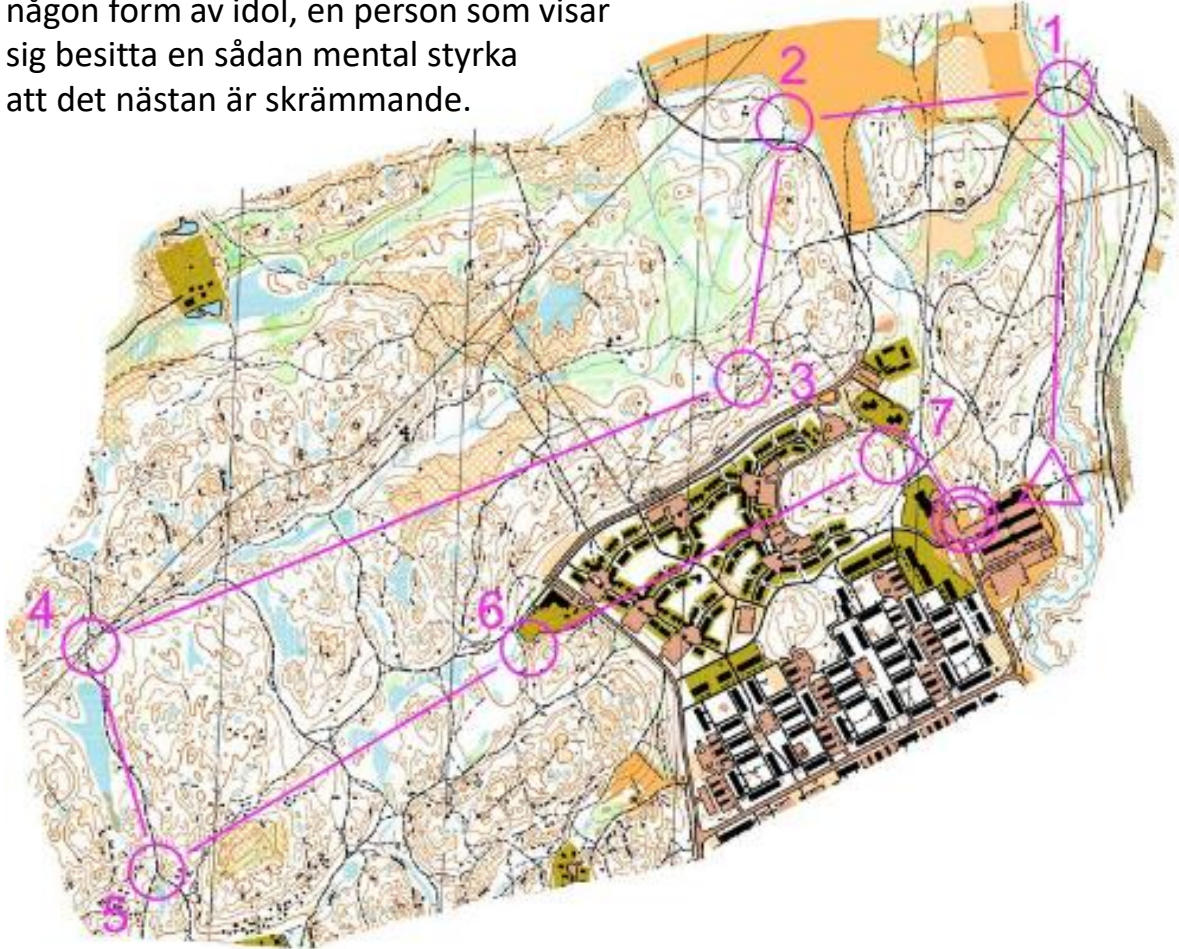
Vi förflyttar oss ytterligare några veckor framåt i tiden till en elitseriesprint i Borlänge. Jag är ute och joggar ned efter loppet och möter en fullständigt överlycklig Billan. ”Du får inte säga något än, men jag har blivit reserv till världscupen!!!”, säger hon med ett leende långt ovanför öronen. Reserv?! Jag känner hur besvikelsen sköljer över mig. Fattar de inte hur bra Billan är? Hon ska inte vara reserv till något landslag, hon ska vara med i det ordinarie laget alla dagar i veckan! Men jag visar givetvis inte min besvikelse utan kramar istället om Billan och gratulerar och tycker att det är jättekul att hon fått en reservplats till världscuplaget.

Åren går och Billan etablerar sig i landslaget, men den första VM-starten låter vänta på sig. 2005 får hon åka med till Japan som reserv på plats, men 2006 ställs hon åter utanför laget. Ryktet säger att motiveringen är att hon är för gammal. 2007 får hon dock chansen igen och tar sin första medalj, ett silver i stafetten.

Året därpå är det VM i Tjeckien och Billan tar ett brons på långdistansen, en prestation som jag tycker är en av de största en svensk orienterare uppnått på senare år och som fått oförtjänt lite uppmärksamhet. Att som svensk ta VM-medalj på en långdistans i kontinental terräng är stort. Riktigt stort.

Sedan kommer 2011 och Billan är grym. Hon vinner ett antal tävlingar på våren och jag känner hela tiden att något stort är på gång. Någonstans ser jag – eller snarare känner jag – det där som inte riktigt går att återge i text. Vibbarna från backpasset i januari 2002 har börjat göra sig påminda. Tjejen som malde ned de snöklädda backarna i Morga nio år tidigare är tillbaka och kvällen innan långdistansen på VM så vet jag att hon kommer att vinna. Jag tror faktiskt aldrig att jag intuitivt så starkt har känt att något kommer att ske.

arbetsplatsen och sitter med tårar i ögonen och ser tjejen som aldrig visste att det fanns något som hette Skogssport cup dundra runt den kanske svåraste och längsta långdistansbana som någonsin löpts på ett VM och krossa resten av värdseliten med fyra och en halv minut. Overkligt. Efter detta lopp stiger Billan till att i mina ögon inte längre bara vara min vän utan även till att bli någon form av idol, en person som visar sig besitta en sådan mental styrka att det nästan är skrämmande.

Så här kan en orienteringsbana se ut. Starten är märkt med en triangel, kontrollerna med numrerade ringar och målet med en dubbelring. Kontrollerna ska besökas i nummerordning.

VM-medaljerna fortsätter att välla in och året blir 2014. Det är VM i Italien och jag sitter och följer medeldistansen på datorn. Plötsligt drar Billans GPS-prick iväg åt helt fel håll i början av banan. "F-N!!", skriker jag högt för jag förstår direkt att ett så där stort misstag kan hon inte reparera. Någonstans inom mig vet jag ändå att även om Billan är bland de bästa på mycket så är det en sak som hon är fullständigt outstanding på och det är att anpassa sig efter situationen. Jag tror faktiskt att om hon hade vänt på kartan där i starten på

medeldistansen och upptäckt att banan var 100 km lång med en enda kontroll längs vägen så hade hon bara kört på. Det hade också kunnat vara 1 000 kontroller på en 100 meters-bana, hela banan hade kunnat gå ute i en sjö, alla karttecken hade kunnat vara omritade, vad som helst hade kunnat hända - hon hade bara kört på. Så någonstans vet jag ju att när jag sitter där hemma framför datorn och inte kan komma över att Billan glömde kolla på kompassen så har hon själv lagt detta misstag bakom sig precis i samma hundradels sekund som hon upptäckte det. Fast trots hennes inställning så är ju ändå misstaget tyvärr för stort för att hinna reparera på en medeldistans. Hon har ju heller inte varit riktigt lika bra i år som hon var 2011. Men så... Så står hon plötsligt där igen. Som världsmästare. Hon är 38 år, jobbar heltid, har knappt tävlat under våren, börjar banan med en relativt stor miss – och sen vinner hon. Jag kan inte riktigt ta in det som sker. Billan har vunnit VM igen, på ett helt annat sätt än förra gången. 2011 var hon bäst hela tiden. Nu var hon inte bäst längre. Men den enda dag på året det gällde, då var hon bäst. Jag har sällan känt en sådan respekt inför en prestation.

Och sedan kommer det. 2015. VM i Skottland. Billan och jag har återförenats i OK Linné och hon inleder året med att krossa övriga deltagare i Länamedeln, ett lopp som antagligen även det hade räckt till VM-guld. Sedan gör hon inte så mycket mer. Hon är sjuk och missar varenda tävling under vårsäsongen. Enda gången jag ser henne är på en busshållplats i Gränby på 10-milamorgonen. Mats Ferm och jag ska hämta en kartong tröjor av henne, men någon kram får jag inte, hon är för sjuk för att kunna befatta sig med folk. Träna har hon inte gjort på flera veckor och kommer inte att kunna göra inom överskådlig framtid heller. Det är mindre än tre månader till VM. Och nu är hon 39 år och jobbar heltid – utöver att hon är sjuk och inte kan träna. Månaderna går och Billan gör några insatser under 5-dagars som åtminstone skvallrar om att hon inte ska behöva göra bort sig helt i Skottland innan hon avslutar veckan med en gigantisk åttaminutersbom som kan följas live på storbildsskärmen och som i prispengar kostar henne 35000 kr. Men hon ger sig ju aldrig.

Sedan kommer tisdagen den 4 augusti 2015. Medeldistansen på VM ska avgöras och Billan startar sist av alla. Jag bänkar mig i TV-soffan hemma hos mina föräldrar tillsammans med mamma, pappa och några kompisar. Konkurrenterna dyker upp i rutan, men faller ifrån en efter en. Billan dyker upp och verkar ha koll på läget. När hon passerar första radiokontrollen och är med i draget samtidigt som jag vet att de värsta konkurrenterna bommat bort sig senare på banan är jag återigen tillbaka i Morga 2002. Nu är det klart, hon

släpper aldrig det här. Loppet fortskrider, Billan går i mål – och det blir guld. Mamma är glad. Pappa är glad. Mina kompisar är glada. Själv går jag ensam ut och sätter mig på baksidan av huset. Och gråter. Jag har haft tårar i ögonen när Billan tagit sina tidigare VM-guld, när Björn Ferry vann OS-guld 2010 och när Charlotte Kalla avgjorde OS-stafetten i Sochi. Nu gråter jag så jag skakar. Att under en dryg tioårsperiod se en person gå från att inte förstå vad ordet satsning innebär till att bli en av de mest professionella personer jag någonsin stött på alla kategorier måste kännas ungefär som att se sitt barn växa upp. Precis allt hade gått emot henne under året, men när det väl gällde så var hon bäst – igen. Och det hon gjorde denna dag var så mycket större än att vinna ett VM-guld. Att vara totalt uträknad i princip 364 dagar på ett år och på den 365:e dagen kliva ut och bli världsmästare är omöjligt. Men för Billan är ingenting omöjligt, det är inte ens svårt. Om jag någonsin tvivlat på min förmåga att glädjas åt andra människors framgångar så kommer jag aldrig att tvivla på detta efter denna stund. Jag minns fortfarande i detalj hur vitklöverbladen såg ut på mammas och pappas gräsmatta den där augusti-eftermiddagen 2015.

Till slut är jag tillbaka nere i den snöiga sänkan i Morga. En gång stod jag där helt ensam och funderade över om kanske aldrig någon mer person än jag skulle förstå hur bra Annika Billstam var. Tretton år senare är det fullt i skogen. Folk har kommit från när och fjärran, från orienteringsvärlden och från andra håll. Alla står de och förundras över hur någon kan springa så fort uppför de där backarna, och hur någon kan vara så duktig på att orientera, och att den där personen aldrig ger sig - vad som än händer.

Det börjar bli dags att gå vidare. Jag lämnar den snöiga Morgaskogen och börjar gå tillbaka mot bilen. Kanske hänger Linas gula mössa fortfarande kvar så att jag kan ta med den hem. Jag vänder mig om en sista gång och ler när jag inser att hela världen till slut fick veta hur bra Annika Billstam var. Med stolthet i hjärtat konstaterar jag att jag fick följa med på en del av den resan.

TECKENFÖRKLARING

för orienteringskartor enligt internationell kartnorm

101		Höjdkurva	117		Småkuperad terräng	303		Vattenhål
102		Stödkurva	118		Speciellt terrängföremål	304		Opasserbart vattendrag

Ur Uppsala-idrottens historia

av Aron Bergmark 1983

Orientering, som från början mest var en övningsgren i det militära, hade i november 1919 Uppsala-premiär som civil sport vid en tävling i storskogen Lunsen strax söder om stadsbebyggelsen. Man hade start i Alsike, kontroll bl.a. vid ett ödetorp mitt inne i skogen och mål i Flottsund. Segrare blev Axel Lennqvist. Han var idrottsman, ledare och idrottsvän och han betydde under decennier mycket, inte bara för IF Thor, hans egen förening, utan också för Uppsala-idrotten i dess helhet.

År 1923 var man mogen för det första distriktsmästerskapet. Förste distriktsmästare blev John Broberg, Strömsberg. Sedan följde en rad uppsa-liensare i prislistan.

Från 1930-talet kan nämnas att thoraren Martin Hedlund blev 3:a i 1938 års SM och vinnare av sin sträcka i budkavlen samma år. Han belönades med Skogskarlarnas guldnål som årets främste orienterare.

Skogssporten till fots och på skidor blev snart en favoritsport med Upsala IF, IF Thor och IK Fyris i täten och följda av OK Fyris, en utbrytning och sammanslagning av IK Fyris och Malma IF.

År 1947 bildade orienterarna eget specialdistriktsförbund. Av de många framgångsrika skogslöparna under perioden 1950-80 kan bland karlarna nämnas Bertil Andersson/Wettervik, Erik Andersson, Karl Edin och Lennart Lundqvist i UIF, Åke Falkenström, Tore Jonsson och Rolf Ohlström i Thor, Kurt Boström och Andreas Hjertson i Fyris samt damerna Inga Löwdin och Emy Gauffin, Thor, Christina Karlsson/Hjertson och Ylva Grape, Fyris. De tre sistnämnda har vunnit två SM var. Ett flertal lagsegrar och SM-budkavlar har också hemförts.

Tiomilakavlen. Den första kavlen startade en vårkväll vid kungshögarna i G:la Uppsala år 1945. Målet låg i Stockholm. Det budskap, som varje löpare förde med sig hade följande lydelse:

*Från Upplands gamla kungshögar
med minnen av ursvensk bedrift bär
jag bud till Stockholmslänets hövding
om frejdigt mod och stark idrottslig
kampvilja*

Kavlen har med undantag för år 1962, då en gulsotsepidemi härjade, förts fram varje år. En verklig stimulans för sporten.

Bästa placering för Upplandslag åren 1945 - 1971

År	Förening	Placering
1945	Upsala IF	3
1950	OK Fyrismaln	1
-"	Upsala IF	2
-"	IF Thor	4
1951	Upsala IF	2
1954	IF Thor	4
1955	Upsala IF	3
1956	IF Thor	1
1957	Upsala IF	5
1966	Tierps IF	1
1971	IK Fyris	1

Orienterare som erhållit UNT-guldet

1953: Emy Gauffin, IF Thor

UNT skriver:

Det trevliga programmet för NTO:s luciasoaré i universitetets aula i morgon kl. 19.30 inleds med att Upsala körförbund under Carl Godins ledning sjunger, varefter Per Johannes hälsningstalar. Redaktör Lennart Hartmann överlämnar sedan UNT:s guldplakett till fröken Emy Gauffin – ”främst inom Uplands idrott under 1953”.

UNT skriver:

Orientering har i år haft medvind inom det uppländska idrottsdistriktet och vad skulle då vara naturligare än att en representant från skärmletar-skrået utsågs till 1956 års innehavare av UNT:s guldplakett.

1974:

Christina Karlsson/Hjertson, IK Fyris

Christina Karlsson – natt-SM-segrarinnan i orientering för andra året i följd.

2007: Annika Billström, Linné
2013: Annika Billström, Linné
2014: Annika Billström, Linné
2015: Annika Billström, Linné

1956: Tore Jonsson, IF Thor

UNT skriver:

UNT-guldet till Christina Karlsson, Grattis!

– Nej, säg inte att jag fick den, va´ kul.

Det var en glad överraskning. Men ärligt talat hade jag på känn att jag låg ganska bra till den här gången, eftersom jag var nära att få plaketten i fjol.

1997: Gunilla Svärd, IF Thor

Återträffen

IK Fyris vann ju tiomila i orientering 1971. Detta var sista gången tävlingen kördes med s.k. raka sträckor, vilket möjliggjorde s.k. hänglöpning. En stor del av tävlingen var också ett långt tåg med löpare. Inför sista sträckan var det säkert 50 lag som växlade inom 2 minuter. På sista sträckan så splittrades iallafall den stora klungan och 11 lag gjorde upp om slutsegern. IK Fyris gick segrande ur den striden. Efteråt fick själva tävlingen

kritik för att det var för lättlöpt, löparna var för vältränade etc. Så till 10-mila 1972 infördes s.k. gafflade sträckor. Många tyckte också att det var en sensation att Fyris vann, men laget hade flera gånger åren före varit bland de allra bästa och toppade 5-årsstatistiken år 1971. IK Fyris ledde också 1972 efter 7 sträckor, men föll sen tillbaka till 14:de plats.

Gaffling - När löpare har olika banor på samma sträcka i en stafett eller har slingor i olika ordning på en individuell tävling. Ett sätt att sprida ut löparna vid gemensam start och undvika att löpare följer efter varann utan att själva orientera.

Fem-årstabellen						
Klubb	1967	1968	1969	1970	1971	totalt
IK Fyris	4	21	39	8	1	73
Södertälje IF	18	4	15	21	19	77
IK Hakarpspojarna	59	12	1	1	14	87
Järfälla OK	2	1	5	7	72	87
Norrköpings AIS	6	15	24	11	64	120
IF Goterna	20	3	11	85	5	124
Hellas	15	9	23	65	27	139
Malmia	3	40	16	103	3	165

2021 samlades laget med lagledare och tränare för en återträff (50 år senare...) i OK Linnés klubbstuga. Att det blev på just den platsen var det lite nostalgi kring eftersom OK Linné blev till efter en sammanslagning av IK Fyris och OK Fyrismalm. Laguppställningen 1971 syns på jubileumströjorna. Tyvärr saknades Bengt Gustavsson (Krusemo) och mångåriga lagledaren Birger Eriksson som avlidit. Här syns laget 2021 iförda nytryckta tröjor inför årets tävling. I stället för långa tiomila-sträckor, så blev det den här gången en tipspromenad. Därefter blev det genomgång av 1971 års sträckor – här var det stora minnesluckor från många av deltagarna.

Laget
1971

och
2021

Överst t.v: Hans Andersson, Anders Brunk, Anders Jons, Gunnar Sjögren,
Torbjörn Danielsson, Bengt Gustavsson, Hans Brunk

Nedre: Hans Tärnlund, Bertil Mäkinen, Leif Jansson

På bild 2021 tillkommer P-U Bengtsson (tränare) och B-M Bengtsson
(lagledare). Tyvärr saknar vi då Bengt Gustavsson.